

Laat ons achteraan beginnen, zeg maar met een programmatische omkering. Aan het einde van het proces waarover het hier verder zal gaan, vond een open performancenacht plaats. De enige voorwaarde om deel te mogen nemen was dat de performances niet langer dan vijf minuten mochten duren. Bij de aanvang van dit slotevenement van een periode van tien dagen gezamenlijk leven en werken was er een spokenmoment in de slaapzaal, die ook in hotelbedden voor buitenstaanders voorzag. Terwijl het verzamelde publiek zich op en in de stapelbedden van de deelnemers verdrong, slopen performers en workshop-deelnemers door de verduisterde gangen, verkleed als spook. Langzaam kwamen ze op individuele toeschouwers af, die door het duister eerder toehoorders geworden waren. De spoken neurieden slaapliedjes en lieten maar zelden het voor hun soort zo kenmerkende ‘uhuhuuu’ weerklinken.

Met deze spontane korte performance werd in zekere zin een punt gezet achter het gebeuren van de dagen ervoor. Het ging namelijk om niets minder dan een herhaalde poging om de toch al brokkelige grenzen tussen performers en publiek in hun broosheid waarneembaar te maken. Geprobeerd werd de bijna fantasmatische scheiding tussen theorie en praktijk te overbruggen door een bewust vermengen van beide domeinen. Want men weet toch dat theorievorming zelf ook een praxis is, en wie zou nog durven stellen dat praxis geen theorievorming inhoudt? Jacques Derrida formuleert het als volgt: telkens wanneer het om iets ‘tussen twee’ gaat, om een verbinding van wat schijnbaar gescheiden is, zijn er spoken in het spel en is er nood aan een ‘spectrologie’. Zo’n wetenschap van het spook werd niet alleen die laatste avond opgeroepen, maar trok (zoals Derrida bedoelt) doorheen het hele project, dat draaide rond het uitdrijven van de geest van de toeschouwer. Daarop wil ik in het volgende dieper ingaan.

1. Wat was er gebeurd?

Onder het motto ‘Plischke and his BDC are back in town’ maakte de Beursschouwburg begin 2001 reclame voor een in totaal tien dagen durende manifestatie, die performances en workshops aan elkaar knoopte. De ambitie van de organisatoren was niet enkel het tegelijk laten plaatsvinden van theorie en praxis, maar ook het doen vervluchtigen van de grenzen tussen publiek – dat onder andere ook uit wetenschappers kan bestaan – en performers

Het spook van de toeschouwer of de kunst van de voegen*

Stefanie Wenner

– die mogelijk tegelijk zelf ook performance-theoretici zijn. Tom Plischke tekende als curator voor de voorstellingen, die op de klassieke avonden plaatsvonden. Het ambitieuze workshopprogramma werd opgezet door BDC-danser Martin Nachbar, in samenwerking met danscriticus Jeroen Peeters en theaterwetenschapper Steven De Belder. Verspreid over de duur van het ganse evenement vonden vier tweedaagse workshops plaats, te beginnen met de workshop *Illegal experience*, geleid door Katrin Deuffert en mezelf. De andere thema’s van de workshops waren *Infectious machines* (geleid door Marten Spångberg en Jan Ritsema), *Smurfing the archive* (Martin Nachbar en Gerald Siegmund) en *Tattoo criticism* (Tang Fu Kuen en Martin Hargreaves). In principe was iedereen welkom, al richtte het programma zich expliciet tot dansers, performers, beeldend kunstenaars, theaterwetenschappers en andere theoretici en critici. Wat ook telkens in de leiding van de workshops weerspiegeld werd, waarin een theoreticus/a en een praktijkpersoon samenwerkten.

Kort voor het begin van de labs was de Beursschouwburg van haar te renoveren klassieke theatergebouw verhuisd naar een voormalige parkeergarage. Dit was het eerste evenement dat in de nieuwe behuizing plaatsvond. Het café dat vlak bij de ingang ligt, grenst aan de performance space. Doorheen een gang, die behangen was met beelden van het werk van Tom Plischke, kan men via een hellend vlak naar boven, waarbij men passeerde langs de *Hermeneutische Fitnessstudio* van Hygiene Heute (Stefan Kaegi en Bernd Ernst). Bovenaan wandelde men onder de vergankelijk mooie installatie *Mnemosyne* van Uta Schärf, om uit te komen bij de performance space van de eerste verdieping, die speciaal voor de voorstellingen van BDC was opgericht. Daarnaast bevond zich een reusachtig woonlandschap in Ikea-stijl, met futons, tafels

en zetels, waarin gelezen, gewerkt en gediscussieerd kon worden.

Parallel aan de voorstellingen en de workshops, die een duidelijke structuur gaven aan het programma, liepen kleine onderzoeksprojecten. Zo wijdden Alice Chauchat, Laetitia Mazur en Anne Juren zich aan het onderzoek van de mogelijkheden voor de representatie van vrouwelijkheid op het podium. Om de twee dagen was er een ‘showing’, waarin de onderzoeksresultaten voorgesteld en bediscussieerd werden. Deze toonmomenten vonden niet in de openbaarheid plaats en werden ook niet in het programmaboekje opgenomen, maar waren voorbehouden voor de ogen van de ‘inner circle’ van de ‘labs’, die zelf ook door choreografen, dansers en ook theoretici bevolkt werden. De ‘praktijkmensen’ werden zelf toeschouwers wanneer ze de praxis van de theorievorming in de workshops bijwoonden, terwijl de theoretici in diezelfde workshops tot de praktijk overgingen wanneer er korte performances uitgewerkt moesten worden. Daarbij werd duidelijk hoe onhoudbaar het traditionele onderscheid wordt zo gauw men zich met een gezamenlijk project inlaat. Het doel, de thema’s op een adequate manier te behandelen, maakte van dramaturgen performers, en dat in een geheel ontspannen, rustige en tegelijk ernstige sfeer. Op deze wijze ontstond een beschermde ruimte, waarin niet enkel het vaak aangehaalde ‘onvoltooide werk’ tot uitvoering kon komen, maar waar dat als werk in progress ook daadwerkelijk een vrije ontwikkelingsruimte vond. De oplossing van de grenzen tussen theorie en praxis, die ook leidde tot een vervluchtiging van de traditionele hiërarchieën, bleek uiterst productief. Binnen het kader van de workshops werd geen afgewerkt pro-

* De originele titel - *die Kunst der Fuge* - is in de woordspeling fuga/voegen helaas onvertaalbaar